

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Miljöbyrån, S4

Beslutande
Minister
Christian Wikström

Föredragande
Naturvårdsintendent
Maija Häggblom

Justerat
Omedelbart

Nr 105

Inrättande av Bogskär naturreservat i Föglö,
Kökar och Lemlands kommun.

ÅLR 2023/7985

240 S4 Utdrag

För att skydda landskapsbilden, undervattensnaturen, växt- och djurlivet samt för att skydda värdefulla fiskstammar i den yttre skärgården har landskapsregeringen med stöd av 5 § och 8 § landskapslagen (1998:82) om naturvård, nedan naturvårdslagen, 27 § landskapslagen (1956:39) om fiske i landskapet Åland samt i enlighet med artikel 8 och artikel 11.1 Europaparlamentets och rådets förordning (1380/2013) om den gemensamma fiskeripolitiken, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1954/2003 och (EG) nr 1224/2009 och om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 2371/2002 och (EG) nr 639/2004 och rådets beslut 2004/585/EG beslutat inrätta Bogskär naturreservat. Inom området förekommer livsmiljötyper av gemenskapsintresse enligt Rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet). Bland annat förekommer livsmiljötypen *Rev* med beteckningen 1170 och *Boreala ör och småskär* med beteckningen 1260 i Bilaga I till habitatdirektivet samt mångfacetterade undervattenshabitat såsom blåmusselängar samt algsamhällen. Området är topografiskt heterogent och innehåller en mosaik av både rev som börjar på 6 m djup och kanjonliknande djupområden på 200 m djup. Området är viktigt för födosök för bland annat de särskilt skyddsvärda direktivarterna tumlare (*Phocoena phocoena*), Östersjövikare (*Pusa hispida*) samt för ett flertal sjöfåglar såsom svärta (*Melanitta fusca*, VU), knipa (*Bucephala clangula*, LC) och ejder (*Somateria molissima*).

Återhämtningsområde för fisk och tumlare

Att skydda de viktigaste naturliga reproduktions- och födosöksområdena för fisk genom inrättade av ett återhämtningsområde är ytterligare ett syfte för Bogskär naturreservat. Bogskär naturreservat inrättas enligt ovan även för att skydda viktiga reproduktionsområden för strömming (*Clupea harengus membras*) samt torsk (*Gadhus morhua*). I området förekommer också ett stort antal marina fiskarter som klassas allt mellan starkt hotade till nära hotade och som är i behov av ett skyddsområde. Flera av arterna, i synnerhet tumlaren, men även olika fiskarter riskerar problem med

orienteringsförmågan samt reproduktionsstörningar till följd av störningar i undervattensmiljön i form av vibrationer och buller som härleds från antropogena aktiviteter.

Bogskärsholmsgruppen och områdets läge

Bogskärsholmsgruppen, som ligger inom området, är det sydligaste landområdet på Åland och i Finland. Området har på grund av sin historia också kulturhistoriskt värde.

Mark och vatten inom området är beläget inom det allmänna vattenområdet som landskapsregeringen enligt 1 § lag (1966:13) om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland har rådighet över. Områdets naturvärden har konstaterats genom längre tids vetenskaplig uppföljning av bland annat fiskstammar och förekomst av tumlare samt genom geologisk och naturvetenskaplig forskning inom projektet (6453) LIFE20 IPE/FI/000020 LIFE-IP BIODIVERSEA.

Naturreservatet har en total ytvidd av ca 1664 km². Området som utifrån den inhämtade vetenskapliga informationen har utsetts inom projekt LIFE20 IPE/FI/000020 LIFE-IP BIODIVERSEA ingår i Ålands Natura 2000-program som ett särskilt skyddsområde (SPA)- och ett SCI-område i enlighet med 21 § naturvårdslagen och efter kommissionens beslut som ett särskilt bevarandeområde (SAC) enligt 22 § naturvårdslagen Inga kända servitut belastar området.

Frednings omfattning och grunderna för fredning av områden

Fredningen påverkar inte utformningen eller användningen av de befintliga farledsområdena för sjötrafik eller underhåll av trafiklederna, inte heller påverkas befintliga kabeldragningar eller underhåll av dem. För eventuella kommande ändringar i fråga om farleder eller för allmännyttan nödvändiga kabeldragningar tillämpas ett tillståndsförfarande i enlighet med 24 a § och 24 b § naturvårdslagen.

Om fredningsbeslutet och undantag från fredningen stiftas i 8 § och 9 § naturvårdslagen.

Fredning av områden som naturreservat enligt 5 § naturvårdslagen förutsätter att det i området förekommer en art, en biotop eller ett ekosystem som är sällsynt eller att området är av särskild betydelse för kännedomen av landskapets natur eller representativ för en viss naturtyp. Dessutom ska landskapsregeringen i enlighet med 21 § naturvårdslagen uppta i förteckningen över områden som omfattas av nätverket Natura 2000 sådana områden som bör fredas för att uppfylla landskapets internationella förpliktelser. Dessa områden ska så snart som möjligt skyddas som naturreservat. Bogskär med omkringliggande vattenområde är ett sådant område. Även i enlighet med artikel 8 och artikel 11.1 Europaparlamentets och rådets förordning (1380/2013) ska man fortsättningsvis sträva efter att inrätta skyddade områden på grundval av områdenas biologiska känslighet, inbegripet områden avseende vilka det finns tydliga bevis på betydande koncentrationer av fisk under minsta referensstorlek för bevarande och på lekomyråden. I sådana områden får fiskeverksamhet begränsas eller förbjudas i syfte att bidra till bevarandet av levande akvatiska resurser och marina ekosystem.

Förslaget har varit på remiss i enlighet med 8 § 1 mom. naturvårdslagen. Förutom den lagstadgade utlåtandeförfrågan till kommunerna har synpunkter inhämtats även från Traficom, miljöministeriet, forststyrelsen samt internt från fiskeribrån och kulturbrån. En sammanfattning av de inkomna utlåtandena finns i **bilaga 1 S423E83**.

Beslut

Beslöts att inrätta Bogskär naturreservat i enlighet med **bilaga 2 S423E83**.

Hänvisning

Remiss utskickad 27.10.2023

Kontaktperson

Naturvårdsintendent Majja Häggblom

Projektkoordinator Charlotta Björklund

Ärende

Förslag om Bogskär naturreservat-sammanställning av remissvar

Sammanlagt 8 utlåtanden inkom före den 30.11.2023. En instans begärde förlängd svarstid och utlåtandet inkom inom den förlängda svarstiden.

Kommunerna

De berörda kommunerna är Föglö, Kökar och Lemland. Gemensamt för kommunernas utlåtande var bevarandet av möjligheten till framför allt husbehovsfiske inom området. Även möjligheter till jakt och vattenbruk lyftes.

Traficom

Traficom påpekar det planerade området för Bogskär naturreservat är ett viktigt trafikområde och i samband med inrättandet skulle behöva utvecklingsarbeten för sjöfartens infrastruktur tillåtas, såsom ändringar i trafiksepareringssystemet, eventuellt inrättande av nya farleder samt byggande av säkerhetsanordningar.

Miljöministeriet

Miljöministeriet anser att det är väldigt viktigt att inrätta naturreservatet, bland annat för att uppnå de mål för EU:s strategi för biologisk mångfald som hänför sig till att 30 % av land- och havsytan ska hör till nätverket av naturskyddsområden och/eller 10 % av land- och havsytan ska vara strikt skyddad. Baserat på områdets fridlysningsbestämmelser skulle naturreservatet kunna räknas som ett område med strikt skydd och skulle därmed också stödja de åtgärder som syftar till att minska mängden bifångst som fångas i området. Områdets naturvärden har utretts som en del av projektet Biodiversesea LIFE IP, och naturreservatet skulle också komplettera Ålands Natura 2000-nätverk, både som SPA- och SCI-område. Miljöministeriet anser också att motiveringen till fredningen av området är täckande och väl motiverad.

För de sydliga bestånden av tumlare och östersjövikare är området viktigt bland annat under pälsbytesperioden och för det hotade vikarbeståndet är området även ett viktigt födoområde. Områdets biologiska mångfald framgår också av akustiska kartläggningar, genom vilka man har kunnat påvisa att tumlare förekommer här året om. I ICUN:s

hotbedömning har tumlarpopulationen i Östersjön listats som akut hotad (CR) och en fredning av detta område skulle stöda skyddet av tumlaren och främja dess återhämtning i hela Östersjön. Genom att inrätta ett naturreservat stöds bland annat främjandet av målen för ASCOBANS-avtalet (avtalet om skydd av småvalar i Östersjön, Nordostatlanten, Irländska sjön och Nordsjön) och Jastarnia-planen (återhämtningsplanen för tumlare i Östersjön) samt genomförandet av Helcoms rekommendation om tumlare (17/2) och de åtgärder som gäller tumlare i Helcoms handlingsprogram för skydd av Östersjön (Baltic Sea Action plan, 2021).

Om ett naturreservat inrättas ber miljöministeriet Ålands landskapsregering att även överväga att ansluta reservatet till nätverket Helcom MPA, vilket också skulle främja att Helcom MPA:s nätverk av skyddsområden blir mer synligt när det gäller skyddet av Östersjön.

Forststyrelsen

Forststyrelsen välkomnar förslaget till skyddsområde eftersom det för sin del skapar trygghet med tanke på direkta och indirekta effekter för den blåa tillväxten. Det är också viktigt att freda det aktuella området och dess ännu förekommande fiskbestånd, särskilt då exempelvis strömmingsstammarna inom Bottenviken och mellersta Östersjön har kollapsat till följd av fiske och ändringar i ekosystemen.

I sammanhanget är också viktigt att notera de marina naturvärdena var tämligen okända och utforskade när nätverket med skyddsområden tidigare bildades och att utökning av nätverket med det aktuella området, med ett skydd som är i första hand inriktat på marina naturvärden ökar både kvaliteten och effekten av nätverket. Dessutom ökas konnektiviteten för nätverket, vilket är en av målsättningarna för utvecklingen av detsamma, även i det närliggande Skärgårdshavet.

Interna remissvar

Kulturbyrån

Kulturbyrån konstaterar att det inte finns några antikvariska hinder för inrättande av Bogskär naturreservat i Föglö, Kökar och Lemlands kommuner.

Kulturbyrån vill påpeka att i området finns ett känt vrak M1 Fö 426.2. På de kobbar och skär som finns inom det föreslagna området finns det inte några kända i lag fredade lämningar. Kännedomen om i lag fredade maritima lämningar och fasta fornlämningar kan komma att ändras efter hand som kunskapsläget förändras.

Fiskeribyran

Fiskeribyran framför att det kan finnas torsk i god kondition även i andra delar av Östersjön samt att strömmingsbeståndet enligt senare rön skulle redan vara på väg att återhämta sig.

Enligt fiskeribyran har inga tumlare fastnat i fiskeredskap under de senaste 10–15 åren, således torde fisket inte utgöra problem för tumlaren.

Fiskeribyran påpekar att man i samband med ett tidigare beslut om inrättande av ett naturreservat hade kommit fram till att man inte skulle kunna förbjuda fiske inom det allmänna vattenområdet, då med hänvisning till landskapslagen (1956:39) om fiske inom landskapet Åland. Vidare framförs att även svenska och finska fiskefartyg har i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (1380/2013) rätt att fiska innanför varandras 12-milsgräns.

Sunnanvind-planerarna

Sunnanvind-planerarna ställer frågor bland annat angående bakgrundsmaterial, arbetsgången för utformningen av utkastet till fredningsbeslut och avgränsningen av själva området. De framför även åsikter om området i förhållande till de i den första havsplanen tidigare utsedda områden för vindkraft som då ansågs potentiella för vidare utredning i fråga om vindkraft. De framhåller att tre av dessa skulle vara de mest betydande energiområden inom havsplanen. Dessutom för de fram påverkan på samhällsintressen.

Sammanfattat av naturvårdsintendent Majja Häggblom

Nr XX

ÅLANDS LANDSKAPSREGERINGS BESLUT

om inrättande av Bogskär naturreservat i Lemland, Föglö och Kökar kommuner

Utfärdad i Mariehamn den 7 december 2023.

För att skydda landskapsbilden, undervattensnaturen, växt- och djurlivet samt för att skydda värdefulla fiskstammar i den yttre skärgården har landskapsregeringen med stöd av 5 § och 8 § landskapslagen (1998:82) om naturvård, nedan naturvårdslagen, 27 § landskapslagen (1956:39) om fiske i landskapet Åland samt i enlighet med artikel 8 och artikel 11.1 Europaparlamentets och rådets förordning 1380/2013¹ beslutat inrätta Bogskär naturreservat. Inom området förekommer livsmiljötyper av gemenskapsintresse enligt Rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet). Bland annat förekommer livsmiljötypen *Rev* med beteckningen *1170 och Boreala öar och småskär* med beteckningen *1260* i Bilaga I till habitatdirektivet samt mångfacetterade undervattenshabitat såsom blåmusselängar samt algsamhällen. Området är topografiskt heterogent och innehåller en mosaik av både rev som börjar på 6 m djup och kanjonliknande djupområden på 200 m djup. Området är viktigt för födosök för bland annat de särskilt skyddsvärda direktivarterna tumlare (*Phocoena phocoena*), Östersjövikare (*Pusa hispida*) samt för ett flertal sjöfåglar såsom svärta (*Melanitta fusca*, VU), knipa (*Bucephala clangula*, LC) och ejder (*Somateria molissima*).

Att skydda de viktigaste naturliga reproduktions- och födosöksområdena för fisk genom inrättade av ett återhämtningsområde är ytterligare ett syfte för Bogskär naturreservat. Bogskär naturreservat inrättas enligt ovan även för att skydda viktiga reproduktionsområden för strömming (*Clupea harengus membras*) samt torsk (*Gadhus morhua*). I området förekommer också ett stort antal marina fiskarter som klassas allt mellan starkt hotade till nära hotade och som är i behov av ett skyddsområde. Flera av arterna, i synnerhet tumlaren, men även olika fiskarter riskerar problem med orienteringsförmågan samt reproduktionsstörningar till följd av störningar i undervattensmiljön i form av vibrationer och buller som härleds från antropogena aktiviteter.

Bogskärsholmsgruppen, som ligger inom området, är det sydligaste landområdet på Åland och i Finland. Området har på grund av sin historia också kulturhistoriskt värde.

Området skyddas genom fredning mot negativ miljöpåverkan som kan orsaka skada på naturen och dess funktioner, vilket riskerar att leda till minskad allmän trivsel eller försämring av kulturvärden. Fredningen främjar även områdets fortsatta lämplighet att nyttjas för rekreatiönsändamål.

Naturreservatet har en total ytvidd av ca 1664 km², och avgränsas enligt bifogad karta. Området, som har utsetts inom projekt LIFE20 IPE/FI/000020 LIFE-IP BIODIVERSEA, ingår i Ålands Natura 2000-program som ett särskilt skyddsområde (SPA)- och ett SCI-område i enlighet med 21 § naturvårdslagen och efter

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (1380/2013) av den 11 december 2013 om den gemensamma fiskeripolitiken, om ändring av rådets förordningar (EG) nr 1954/2003 och (EG) nr 1224/2009 och om upphävande av rådets förordningar (EG) nr 2371/2002 och (EG) nr 639/2004 och rådets beslut 2004/585/EG

kommissionens beslut som ett särskilt bevarandeområde (SAC) enligt 22 § naturvårdslagen. Vattenområdet är en del av allmänna vattenområden inom Åland som landskapsregeringen har rådighet över enligt 1 § lag (1966:13) om rätt till allmänt vattenområde inom landskapet Åland. Inga kända servitut belastar området.

Fredningen påverkar inte utformningen eller användningen av de befintliga farledsområdena för sjötrafik eller underhåll av trafiklederna, inte heller påverkas befintliga kabeldragningar eller underhåll av dem. För eventuella kommande ändringar i fråga om farleder eller för allmännyttan nödvändiga kabeldragningar tillämpas ett tillståndsförfarande i enlighet med 24 a § och 24 b § naturvårdslagen.

Inom Bogskär naturreservat är det förbjudet att:

- bedriva verksamhet som förändrar områdets topografi eller som påverkar hydrologi och vegetation genom att gräva, spränga eller utfylla,
- anordna upplag eller soptipp,
- uppföra vindkraftverk,
- bedriva vattenbruk,
- bedriva jakt, och
- bedriva fiske utöver husbehovsfiske med ett begränsat årligt uttag för hushållens eget bruk.

Inom reservatet får, utan hinder av föreskrifter, vidtas sådana skötsel- och forskningsåtgärder som erfordras för bevarande och utvecklande av natur- och kulturvärden inom området.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det för allmänheten förbjudet att:

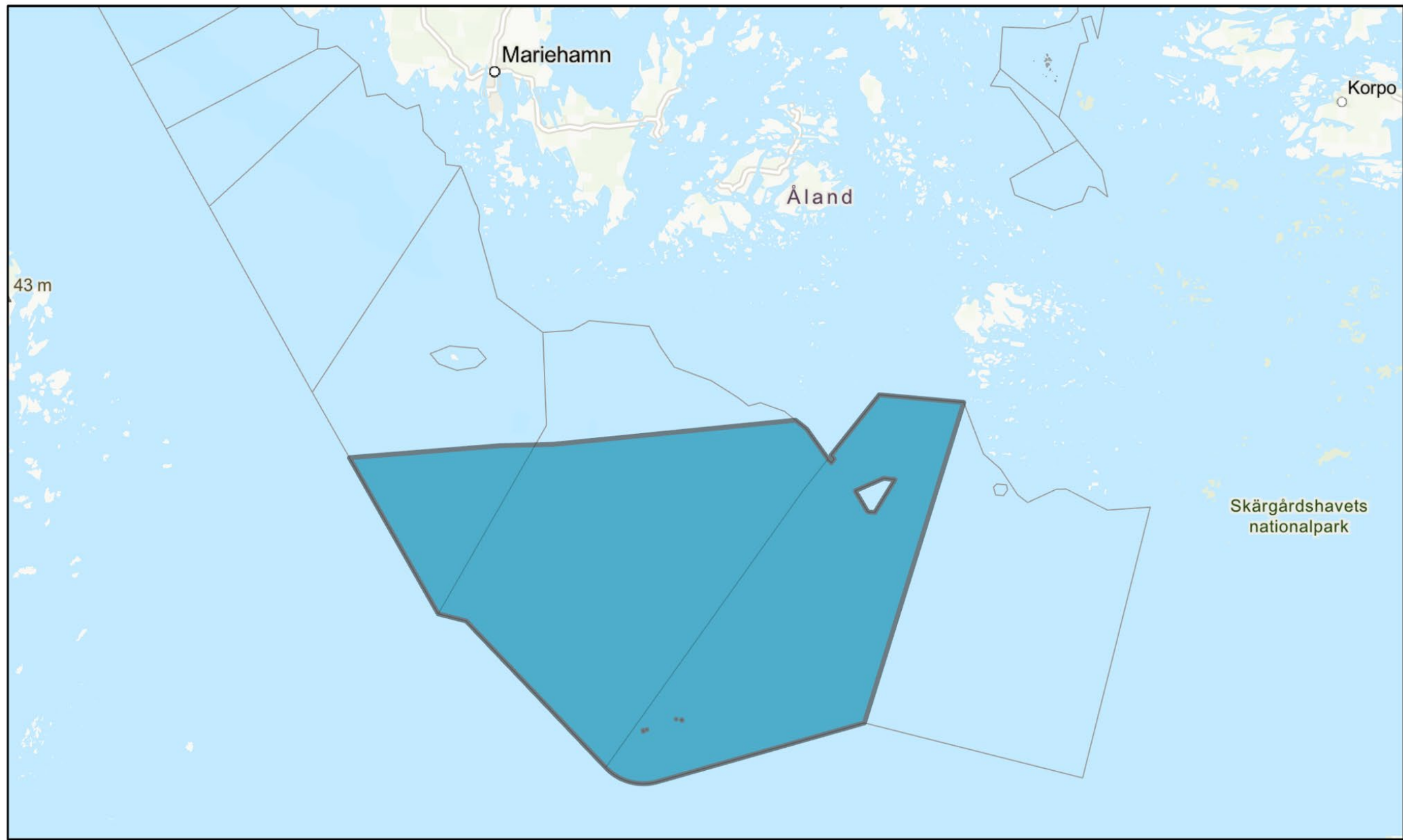
- förstöra eller skada naturföremål eller ytbildning genom att borra, hacka, rista måla eller dylikt,
- Samla in insekter eller andra ryggradslösa djur, och
- störa djurlivet.

Detta beslut träder i kraft den 1 januari 2024.

Mariehamn den 7.12.2023

Christian Wikström
Minister

Maija Häggblom
Naturvårdsintendent

Mariehamn

Åland

Korpo

Skärgårdshavets
nationalpark

43 m